

Література:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. № 37-38 URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>.
2. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В.М. Захарченко, С.А. Калашнікова, В.І. Луговий, А.В. Ставицький, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. 100 с.
3. Панич О. Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні: що може бути змінено? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya>
4. Стеценко Н., Комарова З., Ткачук Г., Стеценко В. Досвід організації та проведення опитування студентів про якість надання освітніх послуг в університеті. *Молодь і ринок*. № 1 (180). 2020. С. 19-25.

УДК 378.147**ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН У ПІДГОТОВЦІ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ "МЕНЕДЖМЕНТ"**

*Криворучко О.М., д.е.н., професор,
oksana_kryvoruchko@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

В сучасній системі вищої освіти України внаслідок її інтегрування в європейський освітній простір відбулися суттєві зміни. Це пов'язано, насамперед, з переходом до підготовки фахівців за трьома рівнями: перший (бакалаврський), другий (магістерський) і третій (освітньо-науковий). Підготовка за цими рівнями здійснюється на підставі розробки та впровадження відповідних освітніх (освітньо-професійних, освітньо-наукових) програм. Тобто має місце змінення концептуальних основ підготовки фахівців в сторону застосування компетентнісного підходу, забезпечення оволодіння випускниками програм таких програмних результатів, які б забезпечили їм здатність вирішувати професійні проблеми і типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності, з використанням знань, професійного та життєвого досвіду, цінностей і нахилів.

В Україні застосування такого підходу до підготовки докторів філософії (PhD) започатковано нещодавно і тільки починає розвиватися. Так, відповідно Закону України “Про вищу освіту” [1], постанов Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та

доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)” [2], " Про внесення змін до Порядку присудження наукових ступенів" [3] розробляються та реалізуються освітньо-наукові програми в різних закладах вищої освіти за відповідними спеціальностями.

При цьому ведеться дискусія щодо способів реалізації прийнятих положень нормативно-правових документів. У наукових публікаціях розглядаються окремі питання організації підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії [4-7]. Аналіз стану, тенденцій та перспектив організації підготовки докторів філософії потребує додаткового вивчення. За цих умов необхідно вивчати та застосовувати досвід зарубіжних країн.

Аналіз досвіду зарубіжних країн, в яких підготовка наукових кадрів здійснюється за такою системою вже багато років і які демонструють її ефективність, показав, що на сьогоднішній день у світі також немає єдиного механізму підготовки філософії (PhD), організації наукових досліджень та проведення захисту дисертацій. В кожній країні існують певні традиції, переваги та недоліки.

В таблиці 1 представлено порівняння основних особливостей підготовки докторів філософії в США, Німеччині та Польщі.

Об'єднуючою рисою для усіх країн є те, що доктор філософії (PhD) є третім науковим ступенем триступеневої академічної освіти (здобувається після отримання ступенів бакалавра і магістра). У всіх країнах захист дисертації відбувається в присутності трьох професорів (яких називають екзаменаторами). Наприклад, в США в число цих професорів включають і наукового керівника. Розвинута практика грантового фінансування навчання на програмах, яке може бути повним або частковим і надаватися за кошти університету або ж приватних спонсорів. Це фінансування надається особам, які продемонстрували здатність до наукових досліджень.

Державного регулювання вимог в США та Німеччині, у тому числі до спеціалізованих рад, немає. Поняття та інститут спеціалізованої вченої ради (як у вітчизняному досвіді) відсутні. Але в Польщі використовують державне регулювання цього напрямку. В цій країні створено державний орган – Центральну комісію у справах ступенів і звань. Ця комісія підпорядковується безпосередньо прем'єр-міністру. Метою її діяльності є надання вченим радам факультетів (відділів університетів) ліцензій на присудження наукових ступенів докторів філософії (PhD). Але ступінь доктора присуджує відповідна вчена рада, рішення такої ради не підлягає

затвердженню у вищій інстанції та набуває чинності з моменту ухвалення.

Взагалі польська докторантура (PhD) – (такі докторанти називаються студіями III ступеня), дуже подібна до української аспірантури, є стаціонарна і заочна форми навчання, конкурсна основа прийняття на навчання, процедура вступу (проект наукової роботи, співбесіда (інтерв'ю), врахування оцінок дипломів бакалавра і магістра.

Дисертація повинна становити собою оригінальне дослідження, що вирішує наукову проблему, демонструє високий рівень теоретичної підготовки кандидата у певній науковій дисципліні та здатність його до самостійної наукової роботи.

Розглянемо більш докладно досвід реалізації освітньо-наукових програм в зарубіжних країнах за напрямом суспільних наук в галузі управління (менеджменту). До навчання в аспірантурі в Європі запрошують усіх бажаючих. Так, на сайті "Навчання в Європі" (<https://www.navchannya-v-yevropi.studies-in-europe.eu/>) можна знайти інформацію про наявні програми, їх цілі, умови зарахування тощо.

Так, у Польщі кількість здобувачів третього освітньо-наукового ступеню PhD складає 37 тисяч осіб на 2 мільйони студентів. Це є найбільшим серед країн Центральної та Східної Європи. Однак у Німеччині, Франції, Великобританії та Іспанії кількість здобувачів ступеню PhD перевищує в декілька разів показники Польщі. Найбільш популярними у всіх країнах є спеціальності гуманітарного напрямку. Освітньо-наукові програми відкриті і діють в науково-дослідних вузах, в закладах Академії Наук, у державних і приватних вищих закладах освіти. Програма такого навчання складається з наукової (написання дисертацій) та викладацько-освітньої (участь і проведення лекцій та семінарів) діяльності. Наприклад, в Варшавській школі економіки у Варшаві науковий ступінь доктора соціальних наук може бути присвоєний з наступних дисциплін: економіка та фінанси; дослідження управління та якості; наука про політику та управління.

Навчання в Варшавській школі економіки включає: освітню програму та реалізацію індивідуального плану досліджень. Освітня програма в докторській школі здійснюється за трьома дисциплінами, за такими програмами: економіка та фінанси в галузі економіки, економіка та фінанси у галузі фінансів, наука про політику та управління, дослідження управління та якості.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика підготовки докторів філософії у зарубіжних країнах

Ознаки порівняння	Характеристика підготовки у зарубіжних країнах		
	США	Німеччина	Польща
Тривалість підготовки, років	3-4	4	4 -5
Освітня складова	насичені практикуми з відпрацюванням методології і методик дослідження - 60 кредитів	не передбачено суттєвого аудиторного навчання, більше концентрується на проведенні дослідження	освітня програма та індивідуальний план дослідження
Середній час написання дисертації, років	6	4-8	4
Кількість наукових керівників (супервізорів)	До 3, один з яких є головним	До 3	Як правило 1 (проктор, консультант (помічник)).
Регулювання державою присудження наукового ступеню	Не регулюється	Не регулюється	регулюється
Умови зарахування на програму	подача проекту дослідження		проект наукової роботи, співбесіда (інтерв'ю), врахування оцінок дипломів бакалавра і магістра
Особливості захисту дисертації	в присутності 3 професорів, включаючи наукового керівника (яких називають екзаменаторами).	в присутності 3 професорів (у тому числі науковий керівник, один професор з університету і один зовнішній) та секретаря	На вченій раді ВЗО
Оприлюднення на сайті ЗВО	немає	після захисту, що є обов'язковою вимогою	стислий виклад (резюме) дисертації та рецензії на інтернет-сторінці інституції, що проводить захист

За напрямом економічних і адміністративних наук реалізують програми також в Чехії. В *Západočeská univerzita v Plzni* є програма "Економіка та менеджмент". Розрахована програма на 4 роки. Її метою (за формулюванням з сайту) є виховання найвищих та творчих фахівців, здатних до наукової роботи у вирішенні завдань у галузі теорії та практичних застосувань у сфері економіки та управління. Завдяки програмі, студенти опанують методи дослідження та навчатися публікувати та захищати свої результати в науковій дискусії.

Таким чином, реалізація освітньо-наукових програм у зарубіжних країнах спрямована на одержання здобувачем докторського ступеня системного розуміння своєї галузі знань і предмета дослідження; здатності задумати проект, реалізувати його, адаптувати реальний процес дослідження до сучасних академічних вимог; зробити шляхом проведення оригінального наукового дослідження певний внесок у розширення своєї галузі знань, опублікувавши отримані результати в національних і міжнародних наукових виданнях; бути перспективним із дослідницького і професійного погляду.

Література:

1. Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII "Про вищу освіту" (зі змінами) / Відомості Верховної Ради України від 19.09.2014. – 2014, № 37-38, С. 2716, ст. 2004.
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 "Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)" / Офіційний вісник України від 19.04.2016. – 2016, № 29, С. 13, ст. 1164, код акта 81513/2016.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 липня 2020 р. № 607 "Про внесення змін до Порядку присудження наукових ступенів". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/607-2020-п#Text>
4. Щипанський П. В., Корецький А. А., Капосльоз Г. В., Зайцев М. М. Організація підготовки докторів філософії у країнах Європейського союзу та Україні: стан, тенденції, перспективи. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського*. № 2(63), 2018. С.136-142.
5. A Comparative Study of Selection, Training and Advisory Practices for Doctoral Education. Yılmaz Tonbul. *Eurasian Journal of Educational Research*, Issue 55, 2014. 263-282.
6. Drivers and Interpretations of Doctoral Education Today: National Comparisons. Lesley Andresa (ed.), *Frontline Learning Research*, Vol.3 No. 3 Special Issue, 2015. 5 – 22.

7. Gordon S. P., Oliver J. Examining the Value Master's and PhD Students. Place on Various Instructional Methods in Educational Leadership Preparation. *International Journal of Educational Leadership Preparation*, Vol. 10, No. 21–April, 2015, 77 – 98.

УДК 378.1

**ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИВЧЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА В УМОВАХ РОЗВИТКУ
МІЖНАРОДНОЇ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

*Перунова О.М., к.ю.н., доцент,
Zhanna-trocyuk@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сучасному етапі стрімко розвиваються економічні відносини між державами світу. Людство переживає історично значущий період розвитку економічного співробітництва між розвинутими країнами та країнами, що розвиваються. Держави об'єднуються у міжнародні економічні організації з метою реалізації Європейських програм та переходу країн на інший рівень економічного розвитку. Сучасні реалії розвитку диктують співпрацю різних держав усього земного шару, особливо Європейського Союзу, який безперечно впливає на розвиток та реалізацію України, як мирової держави.

З часів визнання України незалежною відбулися глобальні зміни як у державному устрою та і національному законодавстві. Україною було ратифіковано безліч конвенцій та міжнародних угод, держава стала учасником багатьох великих міжнародних організацій. На сучасному етапі розбудови державності відбуваються суттєві реформи та зміни переходу України до ринкової економіки, досягнення європейського економічного та соціального рівня розвитку, підвищення місця країни на міжнародній арені.

Безперечно усе це неможливо без спеціалістів вищого гатунку, причому у таких сферах реалізації, як міжнародне право, знання іноземної мови, вивчення римського права, та розуміння викладення цивільно-правових договорів. Але, слід зазначити, що однією з найважливіших дисциплін у умовах ринкової міжнародної та нашої державної економіки є вивчення господарських правовідносин. Господарське законодавство уявляє собою відносно дуже молоду дисципліну і була сформована на базі цивільного права, а саме